

Lokaal Preventieakkoord

Gemeente Diemen
12 oktober 2021

In 2018 is het Nationaal Preventieakkoord gesloten om de gezondheid van alle inwoners van Nederland te bevorderen. Het akkoord richt zich op de thema's roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht. De rijksoverheid heeft de gemeenten uitgenodigd om op lokaal niveau een eigen akkoord op te stellen.

In Diemen zetten veel organisaties zich in voor de gezondheid en het welzijn van alle inwoners. Er gebeuren al veel goede dingen om mensen bij een gezonde leefstijl te helpen. Tegelijkertijd streven we ernaar preventie en gezondheid nóg meer onderdeel van het leven te maken. Een gezonde leefstijl moet voor iedereen gemakkelijk en gewoon (kunnen) worden.

Lokaal Preventieakkoord Diemen

Met het Lokaal Preventieakkoord wil de gemeente initiatieven bij elkaar brengen en doorontwikkelen en concrete acties en samenwerkingen opstarten om de gezondheid van de inwoners van Diemen te bevorderen. Met dit lokale plan vraagt de gemeente voor drie jaar een uitvoeringsbudget: voor 2021, 2022 en 2023. Eén van de uitgangspunten is het faciliteren van een publieke en private samenwerking. Specifiek richten we ons op drie preventiethema's:

- Roken: denk aan het creëren van rookvrije omgevingen, niet beginnen met roken en het helpen te stoppen met roken.
- Overgewicht: denk aan het informeren over en stimuleren van gezonde voeding en het verminderen van overgewicht.
- Alcohol: denk aan het zorgen voor verantwoord alcoholgebruik en het verminderen van overmatig alcohol gebruik.

Het preventieakkoord sluit aan bij de ambities van de beleidsnota Sociaal Domein 'Samen Diemen' 2020-2023

De kernboodschap van deze nota is het bereiken van 'een gezond, veilig, sterk, sociaal, divers en betrokken Diemen waar alle inwoners de ruimte hebben om zichzelf te zijn, waar inwoners gezond en veilig opgroeien en gelijke kansen hebben om zich te ontwikkelen.'

Een van de uitgangspunten van de nota is preventief werken om te voorkomen dat problemen ontstaan. De nota benoemt vijf belangrijke onderwerpen:

1. Kansrijke start.
2. Gezondheid.
3. Sociale participatie.
4. Maatschappelijke en economische participatie.
5. Veiligheid en wonen.

Een gezonde leefstijl wordt als basis gezien voor een gezond leven.

Dit Diemens preventieakkoord is het resultaat van een **ontwikkelproces** van maart t/m juli 2021 en is tot stand gekomen door de volgende aanpak:

- Inventarisatie van bestaand beleid:
 - Coalitieakkoord Diemen Duurzaam Samenleven 2018-2022.
 - Diemen Divers en Inclusief 2020-2022.
 - Beleidsplan Sociaal Domein 2020-2023.
 - Jeugdgezondheidsmonitor 2017-2018.
 - Sportakkoord Diemen 2020.
 - Sportnota 2016-2020.
 - Preventie- en handhavingsplan Alcohol.
 - Quick-scan JOGG aanpak.
- Overleg met beleidsambtenaren Sport, Jeugd, Gezondheid.
- Vragenlijst verstuurd naar meer dan 60 netwerkpartners en bij de ondernemers via de nieuwsbrief economische zaken onder de aandacht gebracht.
- Deelname aan de kennissessies van de VNG.
- Er is kennis en ervaring gedeeld met procesbegeleiders van andere gemeenten.
- Verkennende gesprekken met een aantal partijen (Pharos, Stichting Welzijn Diemen, MaDi Diemen, Home-Start, Humanitas, Binnenste Uiten, Jongerenraad Diemen, Wmo-raad Diemen).

Dit document geldt als **startpunt** voor de uitvoering van de preventieactiviteiten. Het is ook een levend document. Dat wil zeggen dat er inhoudelijk aanscherpingen en aanvullingen kunnen volgen naar aanleiding van de uitvoering en evaluaties van de plannen.

Wat gebeurt er al? Bestaand beleid in kaart gebracht (1/2)

- **Roken**

- De gemeente Diemen doet elk jaar mee aan Stoptober.
- De gemeente Diemen heeft een rookvrij gemeentehuis. Er zijn bordjes geplaatst bij scholen en kinderspeeltuinen om de locaties rookvrij te maken.
- Een aantal sportverenigingen heeft deze bordjes ook geplaatst.

- **Alcohol**

- De gemeente Diemen doet elk jaar mee aan de Ik-Pas campagne in januari.
- In het Sociaal Team Diemen wordt een preventiemedewerker van Arkin ingezet die contact heeft met de praktijkondersteuners huisartsen GGZ (POH-GGZ) van verschillende huisartspraktijken in Diemen Zuid, Noord, Centrum en de studentencampussen.

- **Overgewicht bij ouderen**

- Er is een aanbod Meer Bewegen voor Ouderen en Valpreventie voor ouderen.
- Het project Moeders in beweging (gericht op niet-westerse vrouwen) stimuleert jongeren en hun moeders te werken aan een gezond gewicht en een gezonde leefstijl. Binnen een half jaar stroomt deze groep door naar het regulier sportaanbod.

- **Overgewicht bij jongeren**

- Alle scholen, peuterspeelzalen, kinderopvang en buitenschoolse opvang in Diemen hebben een richtlijn over gezonde voeding vastgesteld.
- OBS Het Atelier heeft het Gezonde School themacertificaat Voeding behaald.
- Het aantal gymnastiekuren op basisscholen is verdubbeld.
- Sinds 2018 wordt er een extra weegmoment gepland bij alle kinderen in groep 4.
- De beleidsmedewerker gezondheid van de gemeente Diemen is regionaal aangesloten bij de Gezonde schoolaanpak in samenwerking met de GGD (voorlichting alcohol, weerbaarheid, roken, seksuele voorlichting).

Wat gebeurt er al? Bestaand beleid in kaart gebracht (2/2)

- **Jeugdfonds Sport en Cultuur voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.**
 - Het fonds is bedoeld voor thuiswonende jongeren tot 18 jaar waarvan de ouders een inkomen hebben tussen de 100% en 140% van de bijstandsnorm en die geen bijstandsuitkering hebben. Deze vergoeding wordt aangevraagd via een intermediair van stichting Welzijn Diemen of de Madi Diemen.
- **Voor ouders met een bijstandsuitkering is er de DOE MEE-regeling voor kinderen.**
 - Deze regeling wordt door de ouders zelf aangevraagd bij Team Sociale Zaken.
- **Eenzaamheid is een speerpunt**
 - De gemeente Diemen werkt aan een plan van aanpak rondom eenzaamheid en heeft hiervoor een werkgroep in het leven geroepen. Ook zijn we aangesloten bij het landelijke initiatief Eén tegen Eenzaamheid.
- **Er zijn vijf drinkwaterpunten in de gemeente Diemen**
 - Deze drinkwaterpunten zijn geplaatst voor het gemeentehuis, bij het van Markenplantsoen, bij de Beukenhorst en bij twee NS-stations.
- **Sportakkoord: een sportief en actief leven voor alle Diemenaren**
 - Er zijn drie speerpunten beschreven in het sportakkoord:
 1. Leven lang sporten en bewegen voor iedereen
 2. Duurzame sportinfrastructuur
 3. Vitale sport- en beweegaanbieders
 - Binnen deze doelstellingen is er speciale aandacht voor: de jongsten, de oudsten en de mensen met een chronische aandoening. Daarvoor is er een brede samenwerking nodig tussen professionals, een actieve betrokkenheid van ouders en een laagdrempelig sportaanbod.
 - De sportformateur van het akkoord is aangetrokken als ‘regisseur’ voor de uitvoering van het sportakkoord. Verder kent de gemeente ‘supporters’ van het sportakkoord en een kerngroep. In de kerngroep zit ook de adviseur Lokale Sport. De adviseur Lokale Sport helpt bij de uitvoering van het sportakkoord. Het Team Buurtsportcoaches van Welzijn Diemen heeft een belangrijke rol bij de uitvoering van het akkoord.
 - Er zijn 22 georganiseerde sportaanbieders in Diemen, zes daarvan zijn buitensportverenigingen, waarvan twee een gezonde sportkantine hebben. Daarnaast zijn er tal van commerciële sportaanbieders, zoals sportscholen, dansscholen en fysiopraktijken

Demografische gegevens en gezondheidsverschillen algemeen

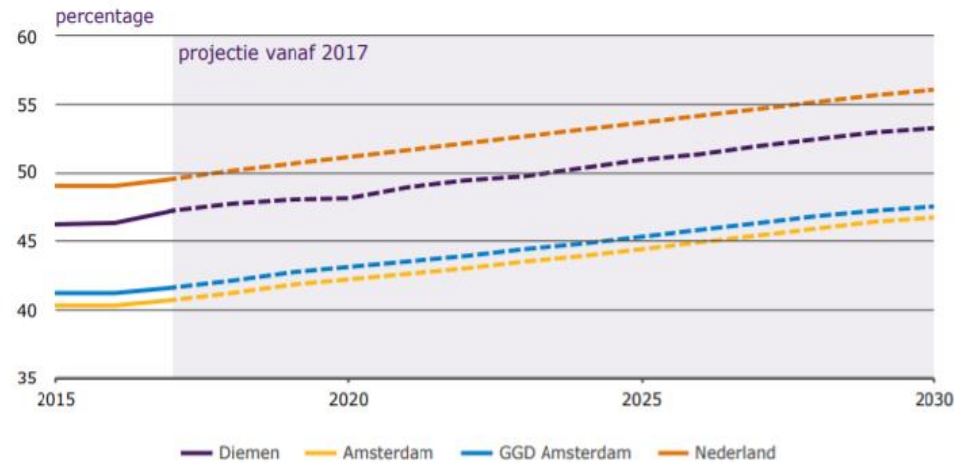
Diemen behoort tot de Metropoolregio Amsterdam en wordt gedeeltelijk omsloten door de gemeente Amsterdam. De gemeente Diemen is opgedeeld in de wijken Noord, Centrum, Zuid en het buitengebied. Diemen telt 31.300 inwoners (peildatum juli 2021). Ruim één derde van de inwoners heeft een niet-westerse migratieachtergrond. De leeftijdscategorie 45 t/m 64 jaar is het sterkst vertegenwoordigd. Ongeveer 30% van de inwoners heeft een leeftijd tussen de 0 en 21 jaar (bron: CBS)

Trends overgewicht, overmatig alcoholgebruik en roken. Uit de cijfers van het RIVM (2018) blijkt dat er in Diemen vooral een stijgende trend is in overgewicht. De lijn stijgt met 6% in een tijdsbestek van tien jaar. Als we kijken naar de trends van alcohol en roken, neemt dat in tien jaar tijd af van 18% naar 15% (roken) en 8,5% naar 8% (overmatig alcoholgebruik)

Ouderen in Diemen (65-plussers) scoren op een aantal thema's minder gunstig dan de rest van de regio. Diemense ouderen hebben vaker een (zeer) minder goed ervaren gezondheid, lichamelijke klachten, HDA-bepkeringen* en psychische klachten. Roken, overgewicht en obesitas komt meer voor bij de ouderen in Diemen dan bij andere ouderen in de regio. Bij 63% van de 65-plussers is sprake van overgewicht

*Huishoudelijke Dagelijkse Activiteiten

Trend in Overgewicht (BMI > 25) in Diemen en Amsterdam

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018 (RIVM)

Demografische gegevens en gezondheidsverschillen jongeren

Overgewicht jongeren in de regio Amstelland

Op het gebied van gezond gewicht scoort de gemeente Diemen in de regio Amstelland het slechtst. (bron: jeugdgezondheidsmonitor 2017-2018)

Tabel 1 Overgewicht naar achtergrondkenmerken¹ (%)

	totaal		geslacht	
	regio	Diemen	j	m
overgewicht (incl. obesitas)²	13	21 *	18	23
- overgewicht	11	17 *	14	20
- obesitas	2	4 *	5	3

*significant verschil ($p < 0,05$) - aantal te klein om te presenteren

[1] gegevens afkomstig uit het digitaal kinddossier

[2] op basis van Body Mass Index (BMI = kg/m^2), rekening houdend met leeftijd en geslacht

Meisjes uit Diemen voelen zich het minst gezond en slechts een derde sport minstens een uur per dag

Meisjes uit Diemen sporten aanzienlijk minder vaak (minstens een uur per dag) dan jongens (33% versus 56%). 88% van de jongens ervaart de eigen gezondheid als goed. Onder meisjes is dat 68%. Zij voelen zich minder fit dan jongens (32% versus 12%).

Vmbo-leerlingen en jongeren met een niet-Nederlandse herkomst zijn minder fit

Regiocijfers laten zien dat vmbo-leerlingen en jongeren van niet-Nederlandse herkomst zich minder vaak fit en gezond voelen dan jongeren op het havo/vwo en jongeren van Nederlandse herkomst. Ook sporten jongeren van niet-Nederlandse herkomst minder vaak dan jongeren van Nederlandse herkomst (33% versus 55%).

Jongeren uit wijk Diemen Noord drinken en roken het vaakst

In het schooljaar 2017-2018 heeft 36% van de jongeren in Diemen ooit alcohol gedronken. Eén op de vijf jongeren in klas 4 (16-17 jaar) heeft weleens gerookt. Binnen Diemen zijn er grote verschillen tussen wijken in alcoholconsumptie. In de wijken Diemen Zuid en Diemen Centrum drinkt respectievelijk 4% en 5% van de jongeren (12-17 jaar) maandelijks alcohol. In Diemen Noord wordt met 17% maandelijks drinkers significant vaker gedronken dan in de rest van Diemen.

Ook blijkt dat er in de wijk Diemen Noord vaker door leerlingen wordt geëxperimenteerd met roken (ooit gerookt: 24%). Naast leeftijd speelt herkomst een rol bij alcoholgebruik en roken: jongeren van Nederlandse herkomst drinken vaker alcohol en experimenteren vaker met roken, dan jongeren van niet-Nederlandse herkomst (ooit gebruikt 47% versus 24%).

Wat gaan we doen?

Nadat de demografische gegevens, gezondheidsverschillen en het bestaande beleid in kaart zijn gebracht, zijn er enquêtes uitgezet en gesprekken gevoerd met netwerkpartners. Ook is er een aantal **uitgangspunten** geformuleerd die ten grondslag liggen aan dit preventieakkoord:

- ✓ Zoveel mogelijk aansluiten bij bestaand beleid.
- ✓ Lokaal organiseren waar het kan, regionaal waar het nodig is.
- ✓ Inzetten op een wijkgerichte aanpak.
- ✓ Bevorderen van kennisdeling tussen netwerkpartners.
- ✓ Verbinden van partijen: we doen het samen.
- ✓ Inzetten op quick-wins.

Op basis van deze uitgangspunten en geïnterviewde informatie en ambities, zijn er drie actielijnen geformuleerd:

Actielijn 1: inzetten op netwerkvorming, kennisdeling en samenwerking.

Actielijn 2: gezondheidsverschillen tussen jongeren op het gebied van alcoholgebruik, roken (drugs) en overgewicht verkleinen.

Actielijn 3: het bevorderen van een gezond leefklimaat door te investeren in een rookvrije omgeving, preventie en bewustwording.

Actielijn 1 Inzetten op netwerkvorming, kennisdeling en samenwerking

1.1. Het opzetten van een gezondheids- netwerk

- Jaarlijks een netwerksessie organiseren.
- Jaarlijks publiciteit genereren over het netwerk en de activiteiten.
- Inspanning verrichten om jaarlijks nieuwe organisaties te verbinden aan het netwerk, zodat er een breder draagvlak komt voor het preventieakkoord.
- Inspanning verrichten om zorgprofessionals (b.v. huisartsen, fysiopraktijken), het onderwijs en werkgevers nog beter te bereiken.
- Het aanstellen van een gezondheidsmakelaar die als verbinder, aanjager en coördinator van het preventieakkoord aan de slag gaat.
- Budget vrijmaken voor communicatiedoelinden.

1.2. Het faciliteren van kennisdeling

- Bij de jaarlijkse netwerksessie een gastspreker uitnodigen voor een themabijeenkomst.
- Uitwisselen van goodpractices onder de partners.
- Onderzoeken welke interventies of methodes duurzaam zijn voor de te behalen doelen en activiteiten van het preventieakkoord.

Actielijn 2 Gezondheidsverschillen tussen jongeren verkleinen (alcohol, roken (drugs), overgewicht)

2.1 Aanpak overgewicht onder kinderen en jongeren

- Alle basisscholen sluiten aan bij de Gezonde Aanpak.
- Een deel van het uitvoeringsbudget van het preventieakkoord wordt besteed aan activiteiten voor de aanpak Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).
- De doorgaande leerlijn van 0-4 jaar naar 4-12 jaar op het vlak van gezonde leefstijl versterken. Hierover worden afspraken gemaakt met partners (o.a. scholen) over wat er uitgedragen wordt over voeding, drinken en traktaties.
- Onderzoeken hoe we de gezonde voeding aantrekkelijk kunnen maken voor kinderen en jongeren (denk bijvoorbeeld aan kookworkshops).
- Het versterken van de mentale en fysieke weerbaarheid van kinderen en jongeren.
- In gesprek gaan met het netwerk en de kinder-fysiopraktijken over hoe begeleidingsprogramma's, die gericht zijn op het behandelen van obesitas en een gezonde leefstijl, meer onder de aandacht gebracht kunnen worden.
- Onderzoeken of er draagvlak is om maatjes, sleutelfiguren of rolmodellen te koppelen aan jeugdigen/jongeren met overgewicht voor het ondernemen van gezonde en sportieve activiteiten (in samenwerking met scholen, buurtsportcoaches, intermediairs).

2.2 Extra aandacht voor kwetsbare groepen in Diemen Zuid

- Jeugdigen en jongeren uit gezinnen met een lage SES* stimuleren we om meer te bewegen. Dit willen we doen door het aantal intermediairs uit te breiden bij nieuwe netwerkpartners.
- Kinderen en jongeren uit lage SES gezinnen krijgen voorrang op de activiteiten uit het preventieakkoord. Hierover worden afspraken gemaakt met intermediairs, het Jeugdfonds Sport en Cultuur, de gemeente en netwerkpartners.
- Er wordt een vragenlijst uitgezet onder de doelgroep meiden om de behoefte omtrent het beweegaanbod te inventariseren.
- We zullen in gesprek treden met (sport)verenigingen om passend aanbod te organiseren voor deze specifieke doelgroep. De focus ligt voornamelijk op meiden van niet-westerse migratieachtergrond.
- We organiseren minimaal één keer een sportclinic op basisscholen om kinderen en ouders in contact te brengen met de meer onbekende sporten (in samenwerking met de sportclubs en scholen).
- De thema's 'Drinkwater' en 'Groente zet je tanden erin' brengen we onder de aandacht alle basisscholen.

*SES: Sociaal Economische Status

Actielijn 2 Gezondheidsverschillen tussen jongeren verkleinen (alcohol, roken (drugs), overgewicht)

2.3 Aanpak overmatig alcoholgebruik en roken bij jongeren in Diemen Noord en studenten in Diemen Zuid

- Diemen heeft geen voortgezet onderwijs. Het is daarom lastiger om de doelgroep jongeren in Diemen Noord te bereiken. De komende periode gaan we nadenken over een strategie en eventueel in te zetten interventies
- We gaan concrete afspraken maken met de Welzijn Diemen en team Handhaving om extra in te zetten op openbaar alcoholgebruik in de wijk Diemen Noord. De focus ligt met name op het voetbalveld bij wijkcentrum het Noorderlicht.
- Diemen heeft twee studentencampussen. We gaan een gezonde leefstijl onder studenten bevorderen door het geven van workshops over een gezonde leefstijl om overgewicht en eenzaamheid aan te pakken en daarmee het alcoholgebruik terug te dringen.
- We gaan in gesprek met het team Handhaving, Openbare Orde en Veiligheid over de problematiek rondom lachgasgebruik. We zullen inventariseren welke interventies andere gemeenten in de regio Amsterdam inzetten en welke we kunnen inzetten in Diemen.
- We gaan voorlichting geven over middelengebruik en de consequenties van lachgas, bijvoorbeeld tijdens ouderavonden en aan kinderen in groep 8.

Actielijn 3 Bevorderen van een gezond leefklimaat door te investeren in een rookvrije omgeving, preventie en bewustwording

3.1 Het implementeren van een rook- en tabaksvrije omgeving

- Rookvrij maken van alle speelplekken in Diemen.
- Rookvrij maken van alle buitenlocaties van scholen, kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang.
- Rookvrij maken van de directe omgeving, de hele straat t/m de school en het Huis van de Buurt, van het gezondheidscentrum (*private partij*) in Diemen Zuid en andere gezondheidscentra.
- Onderzoeken of Pharos ingezet kan worden voor het begeleiden van groeps gesprekken over overmatig alcoholgebruik en roken in wijkbijeenkomsten in de Beukenhorst en de Rode Kruislaan.
- Een rookvrije start opnemen in het programma de Kansrijke start
- In beeld brengen of werkgevers behoefte hebben aan ondersteuning bij helpen stoppen met roken van werknemers.

3.2 Inzetten op bewustwording

- Het opzetten van een campagne omtrent een gezonde levensstijl (meer beweging, gezonde voeding, minder roken en alcoholgebruik).
- Beweegcompetities in de wijken stimuleren b.v. initiatieven als 't Ommetje.
- Het diversiteitsnetwerk betrekken om de kwetsbare groepen beter te bereiken.

3.2 Gezonde leefstijl stimuleren

- Meer bekendheid genereren over leefstijl in het basispakket.
- Onderzoeken of de cursus 'Liever bewegen dan moe' ingezet kan worden voor kwetsbare volwassenen. Onder begeleiding wordt er gewandeld en bewogen om overgewicht en somberheid tegen te gaan.
- Het beweegaanbod voor kwetsbare groepen zoals migrantenvrouwen is niet laagdrempelig en moeilijk vindbaar. Het idee is om samen te werken met Welzijn Diemen en scholen om het aanbod Moeders in beweging uit te breiden in de gymzalen van de scholen of bij spelenlopen.
- Het vergroten van het aantal watertappunten (b.v. in Diemen Noord).

Uitvoeringsbudget

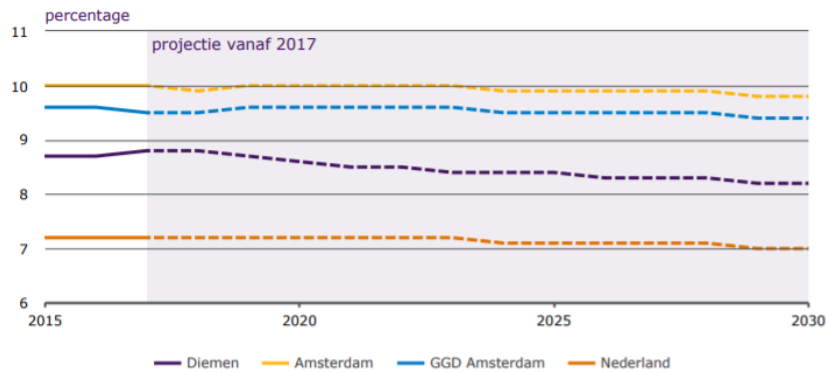
Actielijn	Begroting
1.1. Het opzetten van een gezondheidsnetwerk	500,-
1.2. Het faciliteren van kennisdeling	1.500,-
2.1. Aanpak overgewicht onder de jeugdigen en jongeren	3.500,-
2.2. Extra aandacht voor kwetsbare groepen in Diemen Zuid (lage SES, minima, meiden, migratieachtergrond)	3.500,-
2.3. Aanpak overmatig alcoholgebruik en roken bij jongeren in Diemen Noord en studenten in Diemen Zuid	2.000,-
3.1. Het implementeren van een rook- en tabaksvrije omgeving	1.500,-
3.2. Inzetten op bewustwording	2.000,-
3.3. Gezonde leefstijl stimuleren	1.500,-
Overige kosten - Inzet JOGG regisseur (2.000,-) - Communicatiemiddelen (1.000,-) - Stelpost incidentiele kosten (1.000,-)	4.000,-
Totale begroting uitvoeringsbudget	20.000,-

Bijlage

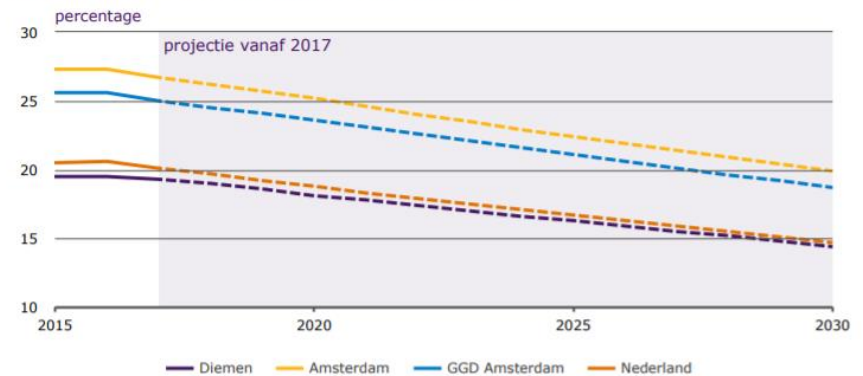
Gezondheidsverschillen - Wijkprofiel					
VNG	ALGEMEEN	PREVENTIE & ZORG	SOCIALE OMGEVING	FYSIEKE OMGEVING	GEDRAG & VAARDIGHEDEN
			Beweegt voldoende (wijk) [2012]	Roken (wijk) [2016]	Overgewicht (wijk) [2016]
Diemen: Wijk 00 Diemen-Zuid			58	27	45
Diemen: Wijk 01 Diemen-Centrum			59	24	45
Diemen: Wijk 02 Diemen-Noord			59	19	49

Trend in Overmatig alcoholgebruik in Diemen en Amsterdam

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018 (RIVM)

Trend in Roken (soms) in Diemen en Amsterdam

Bron: Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018 (RIVM)

Gemeente
Diemen

